Broj 53 Poštanski tekući račun. (Conto corrente colla posta.) U Trstu, 4. decembra 1924. Pojedini broj 20 cent. God. II.

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donaša literarni prilog „Mladi Istranin". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15— lira na godinu, a za inozemstvo 25— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 4 lira za svaki centimetar visine u širini jednoga stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatna popust prema pogodbi. Plaća se i utužuje u Trstu. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju ni u kojem slučaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Dan ujedinjenja

Dvadeset i devetog oktobra 1918. sastao se u zagrebu hrvatski sabor i zaključio jednoglasno, da prekida sve državne veze, koje su dosada vezale Hrvatsku i Slavoniju s Madžarskom odnosno s Austrijom. To je bio dan Oslobodjenja hrvatskoga naroda.

Od toga časa najvišu vlast nad zemljom i narodom imalo je Narodno Vijeće u Zagrebu. U tom Narodnom Vijeću bili su zastupani gotovo svi hrvatski i slovenački krajevi, što su se tek oslobodili ispod austro-madžarskog jarma. To Narodno Vijeće stvorilo je naknadno zaključak, da sve hrvatske i slovenačke zemlje, što su prije bile pod Austrijom, stupe sada u nerazrješivu vezu s kraljevinom Srbijom i da zajedno s njome i sa ostalim oslobodjenim zemljama sačine jednu zajedničku, nerazdijelivu državu: kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca.

Narodno je Vijeće uz to ovlastilo neke svoje vidjenije članove, da taj zaključak priopće ondašnjemu regentu, prestolonasljedniku Aleksandru u Beogradu. Regent je u svečanoj audijenciji primio ondašnjeg Narodnoga Vijeća, i s nekoliko snažnih, prekrasnih riječi prihvatio zaključak Narodnoga Vijeća — i — Jugoslavija je bila stvorena.

To je bilo dne 1. decembra 1918.

To je dan Ujedinjenja. Ujedinjenja najvećeg dijela jugoslovenskog naroda.

Time je eno izvršeno i dijelo, što su ga već od vijekova najbolji Jugoslaveni nosili u svojim dušama. Izvršilo se djelo, za koje se prolijelo na potoke krvi. Izvršilo se djelo, za koje su u tamnicama trunili mnogi rodoljubi iz svih jugoslovenskih krajeva. Veliko, orijaško djelo.

Put, kojim se došlo do stvorenja današnje Jugoslavije jedan je od najtežih, što ih povjesnica pamti. Tri su carstva stala na tome putu: tursko, austrijsko i njemačko. Tko je htio da Jugoslavije, morao je da pređe preko ta tri kolosa. Pjesma je na svojim krilima bila već davno prije preko njih prešla. Junački narodni viteznovi već su nekoliko puta bili preskočili sve prepreke i pregazili svu onu strašnu silu tudjinske, troglave ždaje. No to su bila tek pusta maštanja, puke želje srdaca željnih slobode. Da se prepreke preskoče, da se troglava ždaja pregazi, da se tri carstva obore — trebali je snažnih, upravo gvozdenih mišica.

Te snažne i gvozdene mišice dao je brat Srbin. S vjerom u pobjedu, s pouzdanjem, što ga pozna samo iscijeni junak, furnuo je on najprije na Turčina a zatim na dvoglavog orla. Megdan je bio užasan. O njegovoj strahoti pričaju nebrojeni grobovi srpskih junaka, ali konačna je pobjeda sve pozlatila: i muke i patnje i sva stradanja.

I tako su kancem oktobra 1918. bile oslobodjene sve jugoslovenske zemlje, što je do tada držala Austrija.

No kao da je pisano kad Jugoslovenu nestane jednog dušmana, da mu se rode tri dušmana: treći dođe. Tako je bilo i ovaj put. Odmah poslije strašnoga sloma, nasloviše se i one države koje su htjele pokoriti da bi i one, da se jugoslovenske zemlje ne oslobode, da se jugoslovenske zemlje ne ujedine. Da [illegible] su sve [illegible] prosuli [illegible] su [illegible] dijelo da [illegible] Jugoslavija ima [illegible] prijatelji. Štaviše ima medju njima i vrlo lijepih dušmana. I eno upravo ti najljući dušmani činili su sve mogućne, da se Jugoslaveni ne mogoše ujedinit.

I kad već ne bi bilo mnoštva drugih, mnogih dokaza, već ti i ova sama činjenica pokazala, kak je upravo nepobitno potrebno bilo, da se ostvari Jugoslovenski ujedinit u jednu veliku i jaku državu. Stara je riječ — Odbaci ono, što ti dušmanin nosi, drži ono, što ti dušmanin osporava.

Nego ima i u Jugoslaviji ljudi, koji nažalost još ne vide i ne sačinjavaju veličanstvenost svoga Ujedinjenja. Tome neka se ne ništa čudi. Ni svi Italijani u Italiji nisu htjeli ujedinit se s Njemačkom, nisu htjeli ni svi Nemci u Njemačkoj ujedinjavati, kad je došlo do njihova ujedinjenja. I tamo je bile raznih Radića, koji su mutili vodu, kao što je na primjer i danas muti u Čehoslovačkoj nekakav Sionak Hlinka. I u tim zemljama nalazilo se a i još se i danas nalazi dosta zavedenih i zaslijepljenih, koji su iz zasjede pucali i još pucaju na najveličanstvenije djelo svoje historije, i sve uzalud. Djelo je ujedinjenja

Kulturni vandalizam

Udarac za udarcem. — Tršćanski prefekt zabranjuje slavenske dramatske predstave. — Odlučan nastup našega narodnog poslanika gosp. dr. Wilfana. — Pozadina famoznog dekreta. — Krivica mora da se smjesta popravi!

G. Moroni, tršćanski prefekt, izdao je ovih dana općenitu zabranu srpsko-hrvatskih i slovenačkih dramatskih predstava.

Ta nekulturna i neumjesna zabrana izazvala veliko ogorčenje medju našim narodom u Julskoj Krajini.

Netom je za to saznao naš narodni poslanik, g. dr. Josip Wilfan, išao je na prefekturu i odmje intervenirao. Njegova intervencija na prefekturi ostala je bezuspješna. G. prefekt je izjavio, da je tu zabranu izdao iz vlastite inicijative, jer «da su se slavenske dramatske prestave izrabljivale u irdentističke svrhe»!! Dr. Wilfan je opovrgao taj prefektov razlog upozorujući ga na to, da ćemo se svim silama braniti proti nečuvenom ograničenju naše slobode i zapriječivanju našeg kulturnog djelovanja, te da bi uslijed toga mogle da nastanu vrlo neugodne posljedice.

Zatim se je naš narodni poslanik gosp. dr. Josip Wilfan obratio na predsjednika Ministarskog vijeća, onorevole Mussolini-a, ovim brzojavom:

«Ekscelenciji predsjedniku Ministarskog vijeća Mussolini-u u Rimu. — U ime slavenskog pučanstva protestiram proti nečuvenoj odluci tršćanske prefekture, koja općenito zabranjuje uporabu hrvatskog ili slovenačkog jezika u dramatskim predstavama, „Ukaz", koji vrijedan takmac naredbe o dvojezičnosti novina, mora da prouzroči odjek u inozemstvu i ogorčenje kulturnog svijeta. Stvar mora da se smjesta opozove, popravivši uvriedju dostojanstva dražvljana, koji su bili udareni u svojim nedotaknutim kulturnim pravicama.

Wilfan»

U Veneciji raspravlja italijansko-jugoslovenska komisija da uredi i uspostavi prijateljske trgovačke i političke odnošaje izmedju Italije i Jugoslavije i jugoslovenski će kraljevski par početkom nove godine da posjeti Rim i italijanskog kralja...

* * *

Iza svih onih teških udaraca i krvavih rana, od kojih krvavi naše tijelo, niti najpokvarenija fantazija jednog Europejca ne bi bila znala štogod novoga da izmisli. Jednom prefektu, tršćanskom prefektu, g. Moroni-u ide čast, da kulturnom uzdizanju našega naroda čade novi temelji i nadje novi put. G. Moroni, koji je zakonito ne samo da je Europejac, nego i da živi u Europi, u kulturnoj Europi, svojim je je naredbom postavio u red slavnih prefekata, Crispo-Moncada, Giannonia i Pisenti-a, o kojima je već onemde bilo toliko govora. Da jedan od nas — kako onaj poznati španjolski jezuita Sanchez kad je razmišljao o nekom teškom problemu — da jedan o nas 30 godina sjedi na mramornoj stolici i ne jede ni papra ni soli ni octa i diže nege u zrak i nišli intenzivno, ne bi bio što takova pronašao da se naše razmrevareno tijelo još više muči. Jer je svakom od nas već urođeno, da štuje najprimitivnija prava jednoga čovjeka i jednoga organizma, prava koja su nerazdruživa od njegove fizičke eksistence. Ne, g. Moroni!

* * *

I u Veneciji raspravlja italijansko-jugoslovenska komisija... i početkom nove godine...

* * *

U ostalom što znači ime Moronija i Giannonija itd. kad su samo besvjesni nosioci i eksponenti jednog sistema. Nije g. Moroni toliko kriv, premda on nosi u sebe prenazna patrimoleta i odgovarnost za ovu naredbu. Kriva je njegova mentalitet, kriva je u opće italijanska mentalitet, kriv je sistem, kriva je vlada, koja ima svoju glavu u Rimu. G. Moroni i da pročuli povjest srednjovječne inkvizicije da pronadje štogod novoga da nas moralno i kulturno još više muči, opet bi bio samo predstavnik sistema.

* * *

I u Veneciji raspravlja... i početkom nove godine...

* * *

Ali mi, da mu iskreno kažemo, mi smo na sve pripravljeni. Ova 2000-ljetna kultura može da nas asimilira, ali samo u negativnom smislu. Na najbaljem smo već putu. Radi dizorganizacije škole, radi ukinuća našega jezika po svim školama, analfabetizam strahovito raste. Kad budemo imali 70% analfabeta, bit ćemo in punctto analfabetizma, već asimilirani. Privatne škole zabranjene, naš jezik posvuda zabranjen, politički sastanci zabranjeni, sve zabranjeno, svaki dan premetačine lijevo i desno, u Istri i u Trstu! Za svakim od nas jedan agenat i dva konfidenta! Sada zabranjene i one naše skromne, nevine predstave, na koje je mogao svatko da dođje, pa i deset agenata i dvadeset konfidenata, da kontroliraju i da vide i čuju šta se govori.

* * *

I u Veneciji... i početkom nove godine...

* * *

Mi se ničemu više ne čudimo. Ne, gospoda. Šta više, to nas danekle s druge strane i veseli. Jer to je ponovni dokaz cijeloj Europi, da su italijanski poglavari nesposobni da upravljaju ovom zemljom, da upravljaju nama, nesposobni, kako su bili nesposobni Turci da upravljaju padjarmljenim narodima. Radi toga i to je dobro. I mi se ne čudimo.

Mi se čudimo samo tome, što naši gospodari imaju kuražu da sjede u Veneciji kod istog stola s našem istokrvnom braćom, s braćom istog jezika i da s njima razgovaraju o prijateljskim političkim i trgovačkim vezama, dok na našem vratu popuut željeznog jarma leži njihova teška noga i nas k zemlji tlači. Tome se mi čudimo.

* * *

I u Veneciji... i početkom nove godine...

* * *

A mi? Mi smo zadovoljni!

Proslava I. decembra u Trstu

Prošlog ponedeljka proslavili su i tršćanski Jugosloveni 6. obljetnicu Ujedinjega Srba, Hrvata i Slovenaca. U pravoslavnoj crkvi Sv. Spiridiona bila je odslužena svečana služba božja. Crkva je bila dupkom puna. Svečanosti prisustvovaše: konzul Dušan Stepanović sa čitavim konzularnim zborom, svi aktivni i honorarni evropski konzuli (koji se nalaze u Trstu) osim njemačkog, austrijskog i bugarskog, te predstavnici civilne i vojničke uprave, zastupnici raznih društava itd. Za vrijeme crkvenih funkcija pjevao je u crkvi mješoviti pjevački zbor pod vodstvom prof. Sonca. Na koncu službe božje zapjevao je isti zbor «Bože pravde...», «Lijepa naša» i «Naprej». Nakon toga vršilo se na kr. Konzulatu primanje gostova. Tamo su došli razni dostojanstvenici, predstavnici raznih italijanskih institucija i zastupnici jugoslovenskih društava u Trstu. Konzulat je priredio gostovina ukusni ručak.

Pismo iz Zagreba

U znaku izbornih priprema. — Pučko sveučilište. — Dr. Pivko u Zagrebu.

Dne 30. novembra 1924.

Kako su čitaoci «Istarske Riječi» već izvješteni, posljednja je vladina kriza riješena na taj način, da su Pašić i Pribičević dobili vladu s nalogom, da provedu nove izbore za beogradski Parlamenat. Ovi će se održati dne 8. februara 1925. I kako u takovim prilikama redovno biva, zemlja je opet preplavljena agitacijom i predizbornom halabukom. Sve su stranke pojačale svoju i onako žučljivu borbu, agitirajući s parolama, koje bi kod širokih glasačkih masa mogle najbolje da upale. Drže se skupštine na sve strane i one su bez razlike žive i dobro posjećene. Narodni poslanici raspuštene Skupštine vraćaju se u svoje izborne kotare i drže sastanke s narodom, kojemu, uostalom, prilaze obično samo u sličnim prilikama. Svi sadanji i budući parlamentarci su prije izbora narodu i otac i majka, svi nastupaju u ulozi «jedinospasavajućih izbavitelja». Za Radića se tvrdi, da je posao u Švicarsku, ali mnogi s dosta razloga drže, da se on još nalazi u zemlji, samo mu boraviište nije poznato. Pred nedjelju dana se «Hrvatska Zajednica», stranka hrvatske inteligencije, proglasila republikanskom. To je urodilo novim momentima u i onako bujnom jugoslovenskom političkom životu. Rezultat budućih izbora očekuje se sa najvećom napetošću i kako to samo po sebi predstavlja jedno zanimljivo pitanje, mi ćemo idući naš dopis posvetiti isključivo predstojećim izborima za Narodnu Skupštinu S. H. S. No dok u bezobzirnoj političkoj borbi padaju sve vrednosti, vrijedno je ogledati neke visoke ovdašnje kulturne institucije, koje unatoč zaglušne buke mirno rade dalje. Medju inim je to «Pučko Sveučilište» u Zagrebu.

Pučko Sveučilište djeluje već treću godinu. Po uzoru sličnih zavoda u kulturnom svijetu ono je ovdje osnovano u svrhu, da gradjani uzmognu da u svakom pogledu usoljene i usavrše svoje znanje. Kroz gotovo čitavu godinu drže se u velikoj dvorani Kemičkog laboratorija Tehničke škole predavanja iz sviju ljudskih područja. Pristup imade svatko. Predavaju uvijek poznati i najbolji stručnjaci. (Moramo napomenuti, da jednaka ustanova postoji i u Beogradu, pod imenom «Narodnoga Univerziteta»). Često gostuju u «Pučkom Sveučilištu» i odlični inozemni govornici, koji dakako predaju u svojem materinjem jeziku. Tako ima brojno slušateljstvo prilika, da upozna i strane jezike. Nedavno, nakon niza predavanja o radiotelegrafiji i radiofoniji, mogli smo pomoću postavljenih aparata čuti koncerte, koji su se upravo u onaj čas izvodili u Parizu i u Rimu. Kako Vam je naime poznato, moderna je znanost našla načina, da pomoću valova električne struje na daljine od tisuće kilometara prebaci za tili čas vijesti i zvukove. Tako će doći vrijeme, kad ni više ne čemo trebati nikuda da se mičemo, niti da čitamo novine; samo ćemo sjesti za koji radio-aparat i odmah znati, što se zbiva u svakom i najširem svijetu. —

Vama je poznato ime hrabrog dra Ljudevita Pivka, pisca knjige «Carzano i Trofi Austrije». Večeras je on bio gost ovdašnjeg «Sokolskog društva». U dugom i lijepom govoru upoznao je pozorne slušatelje s jugoslovenskim dobrovoljačkim pokretom za vrijeme minulog rata. Kapetan profesor Pivko, danas starješina Sokolske Župe Mariborske, naročito je osvjetlio utjecaj, što ga je ideja Sokolstva vršila na stvaranje dobrovoljačkih regimenta, koje su se na strani Saveznika borili za demoliranje Austrije. Opisao je prve teškoće, na koje su dobrovoljci, svagdje nailazili. Kako su prvi dobrovoljci, pionniri buduće jugoslovenske države, teško postradali prilikom poviačenja kroz Albaniju. Stvaranje dobrovoljačkih četa u Rusiji i svježe sile, koje su dolazile iz Amerike. Naročito je dr. Pivko pohvalio primjer ovih potonjih. Naše ljude u Americi nije niko silio, da idu gubiti svoje glave. Ali živući dugo u naprednoj Americi, oni su naučili cijeniti američku svobodu gradjanina i čovjeka. Znali su, da su se iseliti iz Austrije, jer se u njoj nije moglo živjeti životom dostojnim čovjeka. I ma da nisu morali, oni su osjetili poziv i dužnost čovječanstva. Krenuli so preko Oceana, da izvojste slobodu svojoj braći i svojim sinovima, da

pomognu stvoriti državu, u kojoj će i seljak i radnik biti svoj na svome, u kojoj će svakom biti garantovano potpuno socijalno i političko pravo. To je lijep dokaz za tvrdnju, kako naš narod umije da cijeni visoke ideale čovječnosti i kako za njihovo oživotvorenje rado daje najbolji dio svoje junačke krvi. Ali drugo je jedno, i to važno, pitanje, je li današnje društvo znalo dovoljno da ocijeni i nagradi muke ovih prvoborača!

Posebno je dr. Pivko razjasnio rad naših dobrovoljaca za vrijeme rata u Italiji. To on dobro pozna, jer je sam proživljavao. Pivko je italijanskim vojnim vlastima učinio nebrojenih usluga. Dok je još bio austrijski oficir, on je **četrdeset puta** prešao bojnu liniju i davao Italijanima najtočnije upute o stanju austrijskih pozicija. Kad je konačno sa svojim bataljonom prešao froni, saznao je, što znači ljudska zahvalnost... Italijanske vlasti, kako je poznato, nisu jugoslovenskim dobrovoljcima dopustile, da podju na Solunski front. Dr. Pivko je nastojao, da što manje govori o sebi, ali je svemu svijetu poznato, da je rad i Čeha i Jugoslavena u Italiji, gotovo isključiva njegova zasluga.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Bućani i kućani. Ninetina pjesmica. Ninovo imanje. «Ladro patriota». Tko će da tuži?

Kao kakva ubava medv'edica tako je sada i Rijeka počela da spava svoj zimski san. Osim kakve znatnije ili neznatnije kradje, manje ili veće tučnjave, na Rijeci nema ništa niti se dogadja išta, što bi ma koliko spomena vrijedno bilo.

Nineta mi nosi gradske ćakule, koje uostalom ne bi nikoga interesirale. Da sve te ćakule skupa ožmu, izišlo bi samo nekoliko kapi žuči, ter žuč, ona prava, ljuta žuč, jedini je artikel, što ga danas producira ova naša holokausta Rijeka. Svi se mrze: i Bućani kućane, i kućani Bućane. I kućani medjusobom i Bućani medju sobom.

A račun plaća, dakako — Rijeka.

Juče mi je jedan došljaković kazao, da se njemu Rijeka čini kao kakva tek udata žena, koja se još prvaju nije ni udomila, i već bi htjela da joj mož kupuje sve same kapeline, bluze, perle i dijamante, a ne pita: može li se sve to onako najednom.

Kad sam to slušao, pala mi je u pamet pjesmica, što mi ju je ovih dana pjevala Ninetta. To je stara, narodna pjesma, koja vam počinje ovako:

Ja ju tučem svaki dan,
To je vendar sve zaman,
Pasja vira, vrag te zel,
Kad sam te za dragu zel!
Kad se jutro stane,
Ide pred zrcalo,
Do desete cifra se,
I to j' još premalo.
Pasja vira vrag te zel,
Kad sam te za dragu zel!
Ona ne će pit kafé,
Nego cikuladu;
Pasja vira vrag te zel,
Kad sam te za dragu zel!
Moji novci gredu van,
Z' žepa mi se kradu.
Ja ju tučem svaki dan,
To je vendar sve zaman.
Kad ja idem s kuće van,
Ona kafu nad oganj,
Kada ja grem merlin plet,
Ona teče kafé mlet.
Kada idem lehe kopat,
Ona ide vina lokat.
Ja ju tučem svaki dan,
To je vendar sve zaman,
Pasja vira vrag te zel,
Kad sam te za dragu zel!

Brizna Rika! A što puta brizneji onaj, koji se je s njome zakučao...

Pitao sam juče jednoga Riječana, koji je prije pet šest godina najviše pjevao: O Italia o morte!, da mi kaže, što je, da se na Rijeci svijet tako slabo zanima za krah «Adriatike». On mi odgovori: — Kod nas je skrahiralo već toliko toga, da jedan krah više ili manje, ne broji.

Dobro je! Krah ne broji, ali broje krajcari, što ih je djavo odnio. Pa broji i Nino, koga neke novine napadaju, a «Vedetta» će daga brani. Što to znači?

«Riscossa» ne šuti; ima ona svoju posebnu tatiku, koja bi se dala karakterizirati onom starom lijumanskom: butta sasso, scudi man! Ona je već prije donijela, što je o Ninu pisala tršćanska «Frontiera», naime o onim 60 i nekoliko tisuća lira, što ih je navodno (ovo navodno je moje!) pridigao Nino na svoj račun. Sada donosi, što o Ninu pišu tršćanska «Coda del Diavolo». «Coda» veli za onoga Rossinia, koji da je sam progutao pol Banke i pobjegao na Krf, da je ladro patriota. Ne. Jedan drugi upravitelj Banke.... i tu spominje našega Nina, koga zove «il valoroso deputato della città olocausta»... Taj djavoljl list veli, da je Nino malo prije kraha upisao sve svoje imanje — na treće osobe. I još dodaje, da prije par godina nije imao ni — postola...

«Riscossa» navodi i ono, što protiv našega Nina piše i rimski «Nuovo Paese», ali sama ne će sve da kaže... Sve se nekako vrti oko te Ninove afere kao i mačak oko vruće kaše.

Ona se za sada zadovoljuje time, što preporučuje Ninu, neka tuži: On već kao konzul Miliciije i kapetan dužan je da to učini.

To je sve u redu. No ja, koji sam inače sasvim neutralan u ovim i drugim stvarima, pitam: Kad će pak drugi da tuže?!

Rokac.

IZ ŠTRPEDA (BUZET).

Zadnji put za općinske izbore nisam mogao glasovati, jer nisam bio upisan u imeniku birača. Tako nije moglo glasovati ni mnogo naših ljudi bilo radi toga što nisu bili unešeni u izbornom imeniku, kao i ja, bilo što su bili krivo ubilježeni, naime, da im se netočno naznačilo oca, mjesto prebivanja ili godinu rodjenja. Mi smo ovuda odlučili, da idemo na općinu da budemo unešeni u tu njihovu listu «elettorale», unešeni i to pravo i točno, da ne bude prigovora na dan izbora. A čitali smo u koledaru «Jurini i Franini», da to treba da učinimo onako privatno, usmeno do 15. decembra. Cuje se opet i glasa, da čemo imati lamo negdje u proljecu nove općinske i zemaljske izbore. Obavit će se dakle dvije velike stvari, velike za nas seljake i Jugoslovene, pak ne ćemo uzmanjkati da ne učinimo svi svoju dužnost.

IZ BRESTA.

Mi se odavle vrlo rijetko javljamo u našoj miloj «Istarskoj Riječi». Nije ni čudo. Taru nas svakojake brige, bije nas tuga i nevolja, a najviše porezi i drugi dugovi, koje nikako ne možemo da isplatimo. No to naši novi gospodari ne će da shvate. Čitajte, pa sudite:

Pred nekoliko dana došli su k nama oružnici, da nam plijene marvu i razne druge stvari zbog zaostalog poreza, koji do sada, kako spomenusmo, nismo mogli da platimo. Posjetili su više Brešćana. Na posljetku došli su i našem starom narodnjaku, Barba Juri Božiću. No kod kuće da nisu našli, jer je bio negdje u polju. Kod kuće bila je sama nevjesta Anica. Karabinijeri su joj rekli, da su im došli zaplijeniti marvu, jer da još nisu platili porez. Anica se tome usprotivila, veleći: Istina je, da nismo dosada isplatili porez, ali se obavezujem, da ćemo ga platiti čim budemo mogli.»

Na to su karabinijeri zapustili Božićevu kuću i vratili se u Buzet. Drugi dan povratili su se opet u Brest. Ali tai dan nisu našli nikoga kod kuće izim jedanaestgodišnje kćerke Marije. Karabinijeri su je stali ispitivati, gdje su joj djed i majka. Djevojčica im je odgovorila, da ne zna. Nato su je stali strašiti, a bogme i tući. Mala je udarila u plač. Na njezin plač došla je kući njezina majka Anica. «Šta je opet?» upita karabinijere. «Ništa, odvrate, nego spremite se, jer Vas moramo odvesti u Buzet.»

A zašto?» primjeli Anica. Mjesto odgovora približi joj se jedan karabinijer sa lancem u ruci u namjeri, da je veže. Medjutim Anica odskoči, rastrže karabinijeru odijelo i ugrize ga za lijevi kažiprst. Zatim su karabinijeri zapustili Božićevu kuću i Anicu te se otputili u Buzet.

Sada se Anica nalazi kod kuće, a karabinijer izvan službe.

IZ ČRNICE NA BUZESTINI.

Naše je selo vrlo siromašno, jer je naniješteno na sunčanoj strmini, koja je kamenita i nema dostatno zemlje, da nas hrani. Zato su naši ljudi od vajkada hodili po svijetu, kako se ono kaže: «s trbuhom za kruhom». Većina njih je hodila u bližnji Trst po žurnadah, da tako zarade, e da prehrane sebe i porodicu. A danas? Toga više nema, jer je Trst i sam uništen.

Ove godine je i s naših strana pošlo nekoliko ljudi u Argentinu, ali pišu, da je zlo i tamo, jer da su plaće vrlo niske, a i prilike takove, da se ne može izlaziti. Isseljenici su tamo izloženi na milost i nemilost raznim špekulantima, koji ih izrabljuju u svoju korist.

A sada jedno dvije o našoj školi. Zlo i naopako ide. U školu polazi samo trideset djece, a za taj broj nam poslaše naši mudri gospodari dvije učiteljske sile. Zašto dvije? — pitat će tkogod. Potpuno jednostavno — odgovaramo —, jer je g. učitelj Pogatschnigg (čitaj: Pogačnik) nesposoban u našem jeziku, a mi smo, po zakonu, zahtevali, da se naša djeca uče i u materinskom govoru.

A koliko je naših vrijednih učitelja, koji su sposobni da podučavaju u obojim jezicima, a još i danas čekaju, da ih namjeste! Kako će naša općina, koja je sama u dugu, plaćivati toliko nesposobne učitelje?

Tu je evo teren, gdje možedržava s pametnom upravom da prišledi mnogo novaca.

IZ SV. LOVREČA PAZENATIČKOG.

Dne 23. pr. bila je ovdje sv. krizma. Krizmalo se vanredno mnogo djece. Prigodom biskupovog ispitivanja u crkvi vidilo se, da su naša djeca dobro poučena u kršćanskom nauku — dakako u materinskom jeziku. Presv. nas je g. biskup Mgar. Trifun Pederzolli pozdravio i nagovorio u italijanskom i srpsko-hrvatskom jeziku. —

Vino nam je narodilo prilično dobro. Ima seljaka, koji su priredili i preko sto hektolitra dobrog vina. Svi se nadaju, da će ove godine lakše rasprodati vino, nego lanjske. Već su se počeli pojavljivati i trgovci. To je svakako dobar znak.

Inače nam najviše brige zadavaju golemi porezi, takse i sovratakse. Porezni ekseku tori redovito nam dolaze na vrata, da platimo naplatu poreze i takse, a mi nemamo novaca. Što da činimo? Po našem skromnom mnijenju, porezne vlasti morale bi nam barem u toliko ići na ruku, da nas počekaju, dok prodamo vino i dok dodjemo do novaca. Hoće li to učiniti?

IZ SV. PETRA U ŠUMI.

U nedjelju, dne 23. novembra te godine, dogodila se u Glavici velika nesreća. Frane Bratulić od Šima išao je u 1 sat poslije podne u stanju, da izvjesi lovačtu pušku, koja je visjela o klinu nad jaslom, i da je očisti. Bio je loše sreće. Netom je stupio s jednom nogom u jaslo i uhvatio pušku za cijev, vagne natrag i puška mu nečedampuat spuži hitac u gornji dio stegna. Nato se strovali na zemlju i pade u nesvijest. Za vrijeme njegove nesvijesti istekla mu je navodno malne sva krv. Oko sedam sati uveče ispustio je svoju dušu. Zatim je došao na lice mjesta i jedan liječnik iz Pazina, koji nije mogao drugo nego da konstatuje smrt.

IZ PAZINA.

Ovih dana ostavio nas je g. S. Rapisarda, dosadašnji potprefekt u Pazinu, i otišao na svoje novo mjesto u Verzano kod Rima. Njegov odlazak nije nas ni obradovao ni ražalostio. S nama je postupao kao čovjek, koji ne pozna naših prilika. Na njegovo mjesto došao je g. Arturo Lentini. Novi je potprefekt rodjen u starim pokrajinama Italije. Ugled Italije i italijanskog naroda zahtijeva, da ne ide po stopama svojih predšasnika to j. da bude poštenjaci prama nama Slavenima. Hoće to uničiti? Vidjet ćemo.

Prošle godine prijetila našem gradu pogibno, da ostane i bez italijanske škole. Naši Italijani poduzeli su odmah zgodne korake, da se preduzetne toj pogibli. Poslali su u Rim i jednu deputaciju, koja je izložila Mussoliniju, da italijanska gimnazija u Pazinu mora i nadalje da ostane u životu, jer da će ona mnogo pripomoći asimilaciji ovog čisto jugoslovenskog kotara. Rim se, dakako, nije oglasio pozivu naše italijanske gospode. Vlada je odmah promijenila svoje gledište glede suvišnosti italijanske gimnazije u Pazinu te raspisala dvadesetak besplatnih mjesta u konviktu za Jugoslovene. Zatim su pazinski Italijani činili veliku propagandu, da privuku naše dijake u taj konvikt. Posljedica te propagande bila je ta, da su privukli u spomenuti konvikt i nekoliko slavenskih djaka. Medjutim sada se Italijani tuže u puljskoj «L'Azione», da su mnoge njihove siromašne porodice morale uskratiti naobrazbu svojoj djeci i to baš radi slavenskih djaka, koji uživaju besplatna mjesta u konviktu. Svrha te tužaljke je jasna. Našim Italijanima nije prave, da se naši seljački sinovi izobrazuju ni u slavenskim ni u italijanskim zavodima, već hoće da ostanu posvemašnji analfabeti, eda kasnije lakše gule i zavaravaju. Ali do toga ne smije da dodje. Ni ne će. Ako svoju djecu ne možemo da izobrazimo u školama, izobrazivat ćemo ih kod kuće, kod domaćeg ognjišta. Ali u tom slučaju treba da nam i država briše porez na škole, jer nije pošteno da plaćamo za to porez, ako se onemogućuje polazak naše djece u hram prosvjete.

U nekoliim našim podopćinama pojavio se škrlet. Pokušaji, da se zapriječi širenje te prijepčive bolesti, bili dosada su bez uspjeha. Porodice, koje su zaražene tom bolešću, premalo se brinu za omedašenje te bolesti. Dolaze u doticaj sa drugim, zdravim porodicama. Radi toga se bojimo, da će se bolest još i više raširiti. Općina je rasposlala u sva sela oglase, pisane dakako samo u italijanskom jeziku, koje naši seljaci uopće i ne čitaju, te ako bi ih i čitali, kakva im korist od toga, kad ne razumiju. Pripominjemo, da kad jedna vojnička oblast razašilje dvojezične pozive našim vojnicima, da bi to u prvom redu morala učiniti i pazinska općina. Skrajno je vrijeme, da naši «općinski oci» posvete više skrbi boljitku općinara, a manje politici!

IZ PAZINSTINE.

Gradski vodovod u Pazinu.

Kad je dne 26. oktobra interministerijalna komisija boravila u Pazinu, naš je načelnik, gospodin Paladin, zahtjevao od komisije, da bi vlada u Rimu pozajmila pazinskoj općini svotu od 700.000 (sedamstotinatisuća) lira za gradnju vodovoda u gradu Pazinu.

Ne znamo, šta će vlada u Rimu na to odgovoriti, ali nas unaprijed hvata strah, da će taj zajam našoj općini biti faktično podjeljen. Naš je seljak do sada previše opterećen porezima, i državnim i općinskim, pa ako još i taj dug padne na naša leđja, onda će nas naša općina sama upropastiti. Znamo, da bi gradu Pazinu lijepo pristajao vodovod. No naš načelnik i cijelo općinsko zastupstvo morali bi dobro znati, kako seljaci uzimaju vodu na smradnim i zamazanim lokvama, na kojima se napaja stoka od cjeloga sela. Stoga su i nama isto tako nužni vodovodi kao i gradu Pazinu. Ako pritisne suša moramo vozom po vodu u Pazin, a grad nam ga zatvora veleći — Andè fora, contadini!» Prema tome nama seljacima ne će taj vodovod ništa koristiti. I mi bi po našim selima trebali vodovode, ali naše zastupstvo ni ne sanja o tome, da bi nam pomoglo sagraditi koju cisternu.

Zbog svega tega mi seljaci, podanici ove općine, dolazimo do uvjerenja, da je danas vrlo nezgodno vrijeme, da se općina opteretl za skoro milijun lira — bez kojih i onako imade na hrptu već preko četvrt milijuna lira — te i zbog tog, što smo na ruba gospodarske propasti.

Predlažemo pak, da bi se gradnja odgodila na bolja vremena, kad čemo biti u stanju da snosimo takav trošak.

Stoga molimo našeg poslanika gospodina dr. Wilfana, da bi se za nas zauzeo na kompetentnom mjestu, da podsjeti kompetentne faktore na našu prezaduženost i opću gospodarsku krizu, molećl, da uskrate napomenuti zajam općini Pazin.

Općinari svih podopćina općine Pazin.

IZ ŽMINJA.

U Sv. Mateju kod Cera ukrali su cigani dva magarca, koji su stajali na paši nedaleko same gospodareve kuće.

Netom je gospodar opazio, da mu je netko ukrao magarce, skočio je k oružnicima te ih zamolio, da mu potraže ukradene magarce.

Oružnici su se odmah dali na lov za tatovima. Kraj samog Sv. Mateja uhvatili su cigane s ukradenim magarcima. Ukradene su magarce vratili gospodaru, a cigane odveli u pazinsku tamnicu, gdje sada broje ure i razmišljaju o svojem zločinu.

Taj dogadjaj morao bi biti prava opomena za naše ljude, koji se vrlo malo čuvaju od cigana. Seljaci, čuvajte se cigana!

Širite „Istarsku Riječ“!

Franina i Jurina

Fr.: Ki je ono bil, ki j' malo prej s tobum govoril?

Jur.: Mićelin.

Fr.: Ča on? Če vrag krepat! Već je puno vremena, da se ne pusti čut ni videt.

Jur.: Ne gre mu najbolje. I njemu fali devedeset i devet do sto.

Fr.: Da i mane — pak ča ću? A ča sto govorili skupa?

Jur.: Kada me j' videl, čapal me i' za ruku i rekal mi je: Digo, Jurina, vualtri Krovati non se miga tanto stupidi, kome ke ši krede. Onput mi je počel govorit, kako smo ja i ti pametneji, nego mnogi študijani ljudi.

Fr.: No, na — neka nas, vraže, ki ta pohvali...

Jur.: Najviše da mu se j' dopalo, kako sam ja neki dan na place tumačil ljudem, ča bim ja učinil, da imam deset sini. — Kežl se parla! — rekal mi je Mićelin. — počel mi je nabrajati kako ima i on jednega sina na nekoj veloj škole va Milane i kako ta pasja noga ne će nis da uči, nego samo misli na spancir, na ženske i na jigru. On da je već prej videl, da ne će niš z njega bit, i otel je da ga dá va art, ma žena je delala vraga, deklegod ga ni poslal va Milan. A sada namesto svedožbi pošije mu svaki mesec računi za nekakovi šimić-klobuki, šimić-bareti, šimić-štomanji, šimić-šoterbragi, šimić-postoli...

Fr.: Ki vranić je pak to! Ča su ti šimić postoli?

Jur.: To su ti nekakovi postolićini na puntu, kako prave strpači. Tušoma — govori Mićelin, to ne čujes drugo nego šimić-kvesto e šimić-kvel altro.

Fr.: Još neka njim je i šimić-pamet, pak neka gredu zajedin va menažerija, me prave šimiji.

Jur.: Zato sam ja i rekal ljudem, da bi svaki otac i svaka mat morali dobro promisleti prej, nego svoje dete šalju va vele školi. Ako vidimo jedno dete jako siromašno, a da je lepo od Boga nadareno, složimo se svi skupa i pomožimo mu, da more zvršit svoji nauki. Ma ako vidimo jednega fekalašnu, ki bi otel bit student samo za to, da more okole pohajat va nekakoveh prokuanch šimić-veladali i va šimić-bragešah, — reći mu: mali, bodi ča drugo delat, če bit belje za te i za tvojeh starejeh.

Fr.: To je sve pravo, ma je istina i to, da kadagod dete s prvini izgjeda kako kako, tumpalo, pak se kasneje vendar nekako popravi.

Jur.: Je — je, ma je istina i to, da se već z jutra vidi, kakovo će vreme. I ja ti sopet govorim: da ja imam deset sini, ja znam, kako bim s njimi.

Fr.: A kamo?

Jur.: Najprej bim napravil jednu Fergatarung, kako pul soldati; to će reć, pozval bim jih, da se slave svi va red. Razume se, da bim ih prej dobro proštudiral, kakovega je ki temperamenta i karaktera. Onput bim jednemu od njih stavil roku na rame i rekal bim mu: — Ti ćeš bit dimnjačar.

Fr.: Kega zlodeja? Dimnjačar?

Jur.: Ča je, čudiš? Dimnjačar je kake svaki drugi artizan. Pogledaj malo, koliko je čestitch Nemci i Francezi, ki su dimnjačari. Ja ne znam, zač ne bi bil i ki nas? Onput bim stavil ruku na drugega i rekal bim: Ti ćeš bit pekar. Kruha se najveć troši, zato ćeš ti imet vavek dela i zaslužbi.

Fr.: Ja, ma bi ti žena rekla: U, brižno moje dete! Ča ne znaš, Jurino, da pekari moraju i po noće delat?

Jur.: To je istina, ma posvuda se gre za tim, da se to nočno delo smanji i ni dugo vreme, kad te i pekari delat samo po dneve.

Fr.: Dobro: a ča bi bil treći?

Jur.: Tretega bim dal, da se vadi delat konopi. Pitam te ja: koliko trebe ljudem špaga i konopi? Puno, jako puno. A obazri se malo vokole i reći mi: koliko ima naših ljudi, ki umeju delat špagi i konopi?

Fr.: Da ti pravo rečem, ja ne poznam nijenega.

Jur.: A koliko ima naših ljudi, ki umeju delat škovetice? A kalceti?

Fr.: Trebe da ne biš otel, da ti se ki otrok vadi kalceti delet? To je žensko delo!

Jur.: To je i muško delo, nego ti nisi bil već puno let nigder po svete, pak ni videl, kako se kalceti delaju. Ja ti govorim: četvrti bi bil konopar a peti kalcetar.

Fr.: A šesti?

Jur.: Klobučar.

Fr.: Na, to je već neć fineje.

Jur.: Sve je fino, Franino, ca j' pošteno. Nijedan pravi art ni sramotan. A znaš, ča bim učinil zi sedmim? Poslal bim ga, neka se gre vadit vunu prest.

Fr.: Vuna prest? Muška glava, pak vunu prest?

Jur.: A si ti kada videl, kako muski vunu predu?

Fr.: Nisam, za pravo reć — nisam.

Jur.: Kada nisi — onput muči. Osmega bim poslal jednemu dobremu pituru od kamar, neka bude i on jedan dan pitur.

Fr.: A deveti?

Jur.: Devetega bim poslal, da se vadi, kako se dela maslo i sir, a desetega bim poslal va jednu gospodarsku školu, a onput bim ga dal jednemu dobremu kmetu va Stajerskoj ale kade drugder, da se vadi, kako se voće sadi i goji.

Fr.: To je sve lepo i dobro, ma kade bi se deca vadila oni drugi arti? Kade ćes nać kalcetara, pekara, konopara, kemu ćes zručit svoje dete, da mu bude za grzona?

Jur.: Po svete ima svega i svačesa. Na priliku, va Jugoslavije ima svakakoveh arti i artizani, tamo se dete more navadit svemu i svačemu.

Fr.: To je sve lepo i dobro, ma zač ne biš pak nijednega dal recimo za postolara, ale pak za tišljara, kovača, tako ča?

Jur.: Ne bim ga dal ni za kovača ni za postolara ni za tišljara ni za mehanika zato zač je postolari i mehaniki i kovači i tišljari puno a i previše. A ja bim pak otel, da moja deca imaju takovi arti, od keh će moć živet, a ne spasižat. Si me razumel?

Fr.: Sam i moram reć, da ti tu davan pravo.

Jur.: No, sada si dunke čul, kako bim ja svoju decu alogal. Ovo ti je altroke šimić-postoli i šimić-bragešl! Ja bim njim dal svakemu jednu šimić-opanki i jedne šimić-bisagi — pa hajd po svetu trbuhom za kruhom, kako sam i ja hodil.

IZ KASTELIRA.

Dne 13. pr. mjeseca pohodio je našu župu Presvjetli g. biskup Pederzolli, da podijeli sakramenat Sv. Krizme. Veoma nas rastužilo, što je Presvjetli g. biskup tom prigodom držao svoj govor samo u italijanskom jeziku. Ova je župa hrvatska, u njoj su odvijek duhovni pastiri propovjedali riječ Božju i učili kršćanski nauk u jeziku naroda — t. j. hrvatskomu. Tekar sada nakon rata nakon progona našeg zadnjeg župnika, počeo je novi dušobrižnik propovjedati i učiti kršćanski nauk u italijanskom jeziku, zapustio sve molitve o pobožnosti u našem jeziku. To postupanje dovelo je do toga, da je narod zapustio crkvu, a nažalost i primanje Vazmenih sv. sakramenata. Zato smo smatrali postupak našeg sadanjeg dušobrižnika skodljivim našoj sv. vjeri i spasu naših duša. O tome se mogao osvjedočiti i Presvjetli g. biskup, da su djeca nedostatno podučena u temeljštinama naše sv. vjere, kad je ispitivao djecu: — quali sono le tre divine persone - prinono je odgovor: Adam i Eva, od drugoga upita: — quanti sono i santi sacramenti - imao je odgovor — dieci, a treći ispitani nije znao izmoliti nit Padre nostro. Posljedica je to, što se djeca podučavaju u tudjem, nepoznatom jeziku, mjesto u materinskom. Mi smo se radi toga već više puta potužili protiv ne evanđeoskom postupanju našeg duhovnog pastira. Crkva šalje svoje misijonare medju divlje narode, koji ih obraćaju na kršćanstvo živom riječi materinskog jezika, dočim se našu djecu tudjom joj riječi vjerski podivljačuje. Tradicijonalna je naša velika ljubav i poštovanje do nadpastira i biskupa, pa i posebice ljubimo sadanjeg našeg dobrog Presvjetlog g. biskupa, pa nas je zato nemilo ožalostilo, što je propustom ožiljnog očinskog pozdrava i propustom izpitivanja naše djece u materinskom jeziku potvrdio postupanje našeg sadanjeg dušobrižnika. Kakovigod bili uzroci da se s nama tako postupa ipak nisu tako veliki, a da bi mogli ovrći fundamentalno načelo: vjera se širi propovjedanjem, učite sve narode.....

IZ RUKAVCA.

Prošle se godine moradoh podvrći teškoj operaciji u ustima. Liječnici mi izvadili komad gornje čeljusti, uslijed čega ne mogoh govoriti, gornje čeljusti, uslijed čega ne mogoh govoriti, a ni jesti. Kad mi se rana zacijelila, valjalo mi se uteći zubaru, koji mi napravi umjetnu čeljust sa zubima tako, da se sada osjećam posve drugom. Jedem svako jelo, a i govorim čisto. Sve to iziskivalo lijepu svotiću novca, a otkud da ja to smognem? Obratih se na svoje susjede, koji borave u Americi. Moja ih molba ganula te mi poslaše lijepu pripomoć Ivan Ludirmula te mi poslaše lijepu pripomoć Ivan Ludirmula te mi poslaše lijepu pripomoć Ivan Ludirm

Sukob izmedju Engleske i Egipta.

Izmedju Engleske i Egipta došlo je do sukoba. Sredinom prošlog mjeseca do atentata na vrhovnog zapovjednika egipatskih trupa i generalnog guvernera Sudana, Sir Lee Stacka. Taj je atentat plod engleske kolonijalne politike s jedne i egipatske nacionalističke agitacije, koja traži potpunu nezavisnost Egipta i sjedinjenje Sudana, s druge strane.

Ali kako je došlo do tog atentata?

Dne 19. novembra bačena je na auto Sir Lee Stack bomba, koja nije eksplodirala. Onda je sedam studenata otvorilo formalnu vatru iz revolvera na auto, a zatim su u spremljenom autu pobjegli. Ranjeni su i Sir Lee Stack i njegov adjutant Campbell i šofer. Drugi dan je general podlegao ranama. I kralj Fuad i Zaglul paša, predsjednik vlade, i egipatski parlamenat odmah su izjavili duboko žaljenje radi atentata. Ali engleska vlada okrivljuje Zaglul pašu radi podržavanja antibritanske agitacije. Engleska vlada poslala je dvije oštre note sa značenjem ultimatuma, gdje traži odštetu (500.000 funtij) i kaznu krivaca. Osim toga traži engleska vlada povlačenje egipatskih trupa iz Sudana, nove odredbe o zaštiti stranaca i dizanje svih ograničenja za navodnjavanje oblasti Gezira u Sudanu vodom Nila. Zaglul paša prinaio je zahtjeve o odšteti i kazni, ali je odbio ostale zahtjeve pozivajući se na nezavisnost i ustav Egipta, a posljednji radi zaštite egipatske agrikulture, koja traži kontrolu nad izvorima Nila. Engleska vlada ostala je u ponovnoj oštroj noti kod svojih zahtjeva. Medjutim su engleski ratni brodovi poslati u egipatske vode, engleska vojnička pojačanja iskrcala se u Kairu, Aleksandriji i u Port-Sudanu na Crvenom moru, a generalni guverner Sudana odredio je odmah sam povlačenje egipatskih četa i činovnika iz Sudana. Zaglul paša dao je protest na Ligu Naroda. Na vladu je došao Zivar-paša, koji je voljan da zadovolji britanske zahtjeve, i on je napustio parlamenat. Velika Britanija ne dopusta nikakvo miješanje Lige Naroda u ovo pitanje, jer je to unutarnja stvar engleske imperije, što znači, da Engleska u prvom redu misli na osvojenje Sudana. U Londonu se vjeruje da će sukob brzo biti izgladjen po britanskoj želji.

Rekonstrukcija i popunjenje jugoslovenske vlade.

Prošlog tjedna potpisan je kr. ukaz o rekonstrukciji i popunjenju jugoslovenske vlade. Dr. Gjuro Surmin imenovan je ministrom trgovine i industrije, a dr. Grisogono ostaje ministrom bez portfelja. G. dr. Marko Gjuričić prama resor ministarstva socijalne politike a na dosadanje njegovo mjesto kao ministar za zjednačenje zakona dolazi g. dr. Milan Srškić. G. dr. Mate Drinković postaje ministrom bez portfelja a g. dr. Hinko Krizman postaje ministrom agrarne reforme. Ostali članovi kabineta ostaju na položajima, koji su danas. Time je vlada popunjena sa tri Hrvatima.

Domaće novosti

MLADI DOKTOR.

Prošle nedjelje promoviran je na italijanskom sveučilištu u Padovi na čast doktora prava naš zemljak i prijatelj gosp. Fran Tončić, bivši urednik tršćanske »Edinosti« i »Novica«. — Čestitamo!

Sporazum izmedju Italije i Jugoslavije glede vidiranja pašoša.

Beogradske novine javljaju, da se sredinom ovoga mjeseca sastaje italijansko-jugoslovenska komisija, koja ima da definitivno riješi pitanje vidiranja pašoša (putnica). Nije isključena mogućnost, da će se vidiranje pašoša znatno ograničiti. Vidiranje pašoša za šest mjeseca stajat će 10 zlatnih lira ili dinara za jedan put 5 zlatnih lira ili dinara a transit jednu lru ili jedan zlatni dinar.

Velika kradja na Žminjštini.

U noći četvrtka na petak skrali su nepoznati tatovi Miji Dončiću pok. Mata iz Žminjstine dva vola, jednu kravu i 16 glava ovaca. Dančić trpi štetu od 10.000 lira. Tatovi nisu pronadjeni.

Nepoznati individui htjeli zapaliti općinsku zgradu u Tinjanu.

Ovih dana podmetnuli su nepoznati individui vatru u jednu malenu kućicu, koja se drži za općinsku zpadu, u namjeri, da se time zapali i škola i općinski komesarijat. Vatra je bila pravodobno ugašena, tako da nije došlo do veće nesreće.

† Karla ud. Dubrović rodj. Pošćić.

U Opatiji je dne 29. o. mj umrla nakon kratke bolesti, okružena od svojih milih, gospodja Karla ud. Dubrović rodj. Pošćić u starosti od 80 godina.

Rodbini naše iskreno saučešće, a pokojnici blago dusi! —

Na sprovodu je došlo, kako nam javljaju iz Opatije, do incidenta sa župnikom zbog kasne ure i nepotrebnog čekanja prouzročenog od njega samoga. S drugim župnicima nije se to nikada dogadjalo.

† Giacomo Puccini.

U subotu, dne 29. novembra te god. umro je u Bruselju, glavnom gradu Belgije, slavni italijanski glazbenik, Giacomo Puccini. Pogreb se je izvršio na državne troškove.

Našim izbornicima na znanje!

Prigodom zadnjih i predzadnjih izbora mnogi naši izbornici nisu mogli glasovati, jer im je bilo krivo unešeno ime i prezime ili ime oca. Tako je na primjer mnogim izbornicima, koji imadu živog oca, bilo napisano na izbornoj legitimaciji »fu«, a onima, koji imadu već odavna mrtvog oca »di«. Poslijedica toga bila je ta, da mnogi nisu mogli da glasuju.

Sada se pak opet pruža prilika, da se to ispravi. Početkom ovog mjeseca pozvale su sve naše općine svoje izbornike, da do 15. decembra zahtjevaju upis ili popravak izbornog imenika.

Zato treba da se do 15. decembra t. g. svi naši izbornici uvjere na općini, da li su unešeni u izborni imenik. I ako se uvjere, da nisu unešeni, neka zamole općinskog činovnika na općini, da ih ubilježi u listu izbornika ili da im popravi ime ona i sikno, jer samo oni izbornici, koji su unešeni u izborni imenik mogu da glasuju.

No najbolje bi bilo, da za svake selo jedan izbornik prepiše izborni imenik i da da ga donese kući, da ga tamo svi pregledaju, a zatim da reklamiraju ili zaltijevaju upis.

Načelnik (sindako) ne može i ne smije da se tomu protivi. Izbornici! Da ne zavrijetaju s vama, idite na općinu sa više njih, pa jedan za drugoga svjedočiti da ste oni, koji jeste, pa da ne reknu, da vas ne poznaju. Drugo: donesite sobom i bilo koji dokument: vojnički, krsteni, patentu, porezni nalog, putnicu (pašaportl), školski svjedodžbu ili što slična.

Još nešto! Iza 15. decembra te godine može se također i reklamirati i unesti svoje ime u izborni imenik, ali tada treba pismeno reklamirati. — 15. decembra mora da bude izborni imenik gotov, a općina će ga izvjesti na vidljivo mjesto na općinskoj tabli, a drugoga drži u uredu za stranke i reklamacije.

Toliko treba da znade svaki naš izbornik glede upisa u izborne imenike. Kad ovo znadete, a vi onda bez ikakvog cvira idite odmah na općinu, da se popitate, da li ste unešeni u listu eletorale. To moraju učiniti osobito oni, koji nisu bili unešeni prije. I mladići koji imadu sada 21. godinu ili će ih svršiti 31. maja 1925. godine) i oni, koji zadnji put nisu smjeli glasovati radi pokvarenih imenika. — Idirači, vršite svoju narodnu i državljansku dužnosti!

Prodaja bivšeg Narodnog doma u Trstu.

Ovih je dana Tržaška posujilnica in hranilnica v Trstu bila primorana da proda gorište bivšeg Narodnog doma u Trstu. Kako je poznato, Narodni je dom zapaljen 13. jula 1920. od fašističke rake, koja je u ono vrijeme haračila po istri i Primorju. U zgradi su Narodnoga doma svojeđobna bile okupljene sve naše kulturne institucije za grad Trst i okolicu. Tu je bila bogata knjižnica »Slovanske čitalnice«, knjižnica »Českog kroužka«, knjižnica akademskog društva »Balkan«, Glazbena Matica i druga naša društva. U tršćanskom Narodnom domu bio je centar naših nacionalnog rada i otpora protiv svih tudih ugnjetavača i odnarodjivanja našega naroda. Gorište je sada kupila za 1.350.000 lira tršćansko-židovska firma Perimutter, koja će popraviti i nadograditi izgorjelu zgradu Narodnog doma za stanove. Ova je vijest iscka diovala na tršćanske Slovence, koji su očekivali, da će se na istom mjestu podignuti novi narodni dom. Ali uzalud. »Tržaška posujilnica in hranilnica« vlasnica bivšeg Nar. doma, bila je prisiljena da proda napomenuto gorište radi svih razloga: a) jer je vlasnica trebala novaca te nije mogla pribiti veliki kapital a da ga ne stavi u promet; b) jer bi za novu zgradu, koja bi se bila imala podignuti od temelja, bio je potreban iznos od 4—5 milijuna, koje nepomenuta; c) jer Talijani ne bi bili dozvolili da se na istom mjestu, u centrumu grada, opet podigne jedan Narodni dom i. kad bi se već podigao, našao bi se ponovno jedan Giunta, ili koji drugi eksponent, koji bi sve zapalio. Kod prodaje tršćanska je posujilnica pridržala sebi izričito pravo na pasebnu odštetu zbog pretrpljene štete usljed uništenja »Balkana«.

27.000 živih »mrtvaca« u Rusiji.

Ovih se je dana vratilo iz Rusije oko 500 jugoslovenskih državljana, bivših austro-ugarskih zarobljenika. Ti nesretni pričaju, da u Sibiriji ima još preko 27.000 raznih zarobljenika, medju kojima i vjerojatno Istrana, Tršćana i Goričana. Većina se je zarobljenika posvema udomila u Rusiji, tako da su se mnogi tamo oženili i poprimili rusko državljanstvo. Medju zarobljenicima ima i takovih, koji se uopće ne kane povratiti u svoju domovinu, jer misle, da su njihove porodice već posvema izumrle, kad im se nikad ne javljaju. Slično niđljenje obvladava i naše nesretne porodice u domovini. Koliki misle, da su njihovi mili i dragi, od kojih nema — štono riječ — ni duha ni sluha, već davno pod zemljom! Uvjereni smo, da će jednog dana mnoge i mnoge naše porodice ugledati svoje sinove i braću, koje smatraju mrtvima ili izgubljenima. Dao Bog, da bi se to dogodilo sto prije!

Svega po malo

Najveći ponor na svijetu. - 365 metara duboki bezdan u Istri.

Jednoj naučnoj ekspediciji u Trstu, uspjelo je otkriti jednu do sada najveću udubinu na svijetu, koja se nalazi u Istri. Ekspediciji je uspjelo, da se spusti u kraškom predjelu 700 m nad morem, kod visorana Čičarija, 365 metara duboko pod zemlju. Jednoj prijašnjoj ekspediciji bilo je uspjelo spustiti se tek oko 200 m. Ova je ekspedicija napustila je dalnje istraživanje jer nije imala raspoloživih sredstava. Tršćanska ekspedicija spustila se je pomoću moderniih naprava 365 metara duboko i došla do dna ponora. — Spuštanje je trajalo 36 sati i ekspedicija je bila snabdjevena telefonom, zaštitnim maskama, svetiljkama i svim potrebnim sredstvima. Put je bio vrlo opasan i po život pogibeljan, jer se krš, šuplikev, rado eirnuje. Ekspedicija je ušla s jedne strane, a izašla s druge i pred izlazom je morala pomoću ekspeziva da si prokrči put. U tom kršnom predjelu imade još nekoliko većih i manjih ponora.

Spomenik Adamu.

Na jednom obrazku kraj Filadelfije, nalazi se neki čudni i neugledni četverokutni spomenik na kojem se nalazi ovaj napis: Ovaj kamen predstavlja spomenik prvom čovjeku Adamu u Americi. Nad napisom se nalazi urezana ura a u podnožnjo stoje napisane ove riječi: Sic transit gloria mundi. Spomenik je podigao graničar John P. Reeds prije petnaest godina. On je podigao spomenik u spomen rodendana Adama, koji se navodno rodio 28. oktobra 4004. godine prije Krista. On je mnogo, da se svim velikim ljudima postavljaju spomenici samo ne Adamu i nitko danas vjerojatno nijedan on je toliko zaslužan za cijelo čovječanstvo jer je prostor svijeta nas. Predjednik je vrijedno da se neko i njeve vrli i postavi mu zasluženi spomenik i tako da ovu se odazi čovječanstvo za svoj postanak.

Treba znati... i od kada je nova godina započela sa prvim sječnjom...

Sadašnja službena i internacijonalna imena naših dvanaest mjeseca tek su donekle izmalicima imena julijanskog kalendara, koje se sudi služe od vremena Julija Cezara. Jedina je korektura ovoga kalendara provedena od papam Grigorom XIII., koji ga je izjednačio sa sunčanom godinom tako, da je ukinuo deset dana u godini 1582. i ondu odredio, da prestupne godine dolaze svake četvrte godine, osim posljednje godine svakog stoljeća, koja ima biti prestupna tek svakih četiri stoljeća godina. Sa druge strane trebamo spomenuti, da je kod starih Rimljana nova godina počinjala 1. ožujka, dok je u srednjem vijeku nova godina počinjala sa Božićem. Tek sa ediktom Karla IX. definitivno bilo je odredjeno, da nova godina počine sa prvim sječnjem. Bilo je to godine 1664.

Četrdeset narodnosti u jednom gradu.

Grad Chicago ima 2.672.835 stanovnika. Od tih su samo 700.000 rodjeni Amerikanci, dočim je ostalo pučanstvo rodom iz Europe! Tako je tamo 665.538 Njemaca, 240.000 Irca, 30.000 Poljaka, 132.000 Sveda, 110.000 Čeha i 23000 Rutena. Od ostalih narodnosti kao Italijana, Španjolaca, Židova, Francuza, Portugalaca, Madjara, Slovaka i Rusa ima oko 10.000 dusa.

Najvrući predio na zemlji.

U pustinji Marbere, izmedju Kalifornije i Nevade, šeste najvrući predio na zemlji. Tamo je ležeća »Dolina smrti« najvruće mjesto na zemlji. Dolina dobila je svoje ime od toga, što je u nju ušla jedna veća vojnička pojinjla od gladi i žedje. Dolina je sa sviju strana zatvorena i okružena visokim brdogovima, pa osim toga leži još za 50 metara dublje od morske površine. Na temelju opažanja, prosečna toplota u juin iznaša u hladu 39 stupnjeva Celsiusa. Najveća toplota iste u hladu iznašala je 50 stupnjeva.

Koliko vremena treba da proći sve ulice Londona.

Pješak, koji svaki sat prevaljuje 4 kilometara puta, a dnevno hoda 12 sati, mogao bi ulice londonske obći za 44 godina i, i ako se pošli na današnji veliki London. Mali li se ovo na London bez predgrađa treba 9 godina za obaći ga, jer su njegove ulice dosežne tek 3150 kilometara.

Sinagoga sa zvonom.

Jedina sinagoga na svijetu koja ima zvono nalazi se u gradu u Bucnau u Württembergu. Ona je podignuta godine 1854. i odanda [illegible] zvoni i zove vernike u [illegible] [illegible] na napisani stihovi iz 122 [illegible] Hašćemo u dom Gospodnjeg!

Putnici zgrabili željezničara za šiju i izbacili ga iz vlaka.

Neki željezničar putovao je u jednom vagonu treće klase nedaleko Pariza. Za vrijeme vožnje počeo je da se prepire sa svojim putnicima. Niko ne zna zašto su se svadali, ali prepirka mora da je bila vrlo žestoka, jer su putnici zgrabili željezničara za šiju i izbacili ga naprosto iz vlaka na željeznički nasip. Nesretnik je poslije nekoliko sati umro, a zandari traže da otkriju začetnike tog divljačkog zločina.

Bijeg mlade Habsburgovice.

Nedavno je pobjegla od kuće mlada i mnogo ljetna Asunta von Habsburg, kći bivšeg nadvojvode Leopolda, i uputila se u Americu. Ukrcala se u Barceloni na italijanski parobrod Giulio Cesare, koji je putovao za Rio de Janeiro. Kad su njezini opazili i otkrili bijeg mlade Asunte, obratili su se na Sv. Stolicu i Mussoliniju, da se zauzme za povratak mlade Asunte. Preko talijanskog poslanstva u Rio de Janeiro, mlada je Asunta ovih dana dopečena u Barceloni na brodu. Ne di'tali. Uzrok nizinom bega dosada jos nije poznat.

Jedna sretna i gorostasna burzovna spekulacija.

Poznato je da su američki izbori imali kolosalnog uticaja na američka tržišta i na burzu. Pobjeda Coolidgova donijela je golemu korist, porast vrijednosti nekih poduzeća na burzama. Sami američki listovi ne znaju, da li nije pokud toliko spekulacije na američkim burzama, koje su vrijeme posljednje sedmice zbrojne kampanje. U nekoliko burzovnih kongresima raćuna se da se nalazi na nekoliko ruku i burzi kod nekih papira iznosi u svemu oko 4 milijarde dolara. Nekoliko sretnih bio je spekulacijama neki W. C. Durant. On je spekulirajući zaradio u roku od jednog tjedna sveta od devet milijuna dolara.

Državni dug Čehoslovačke.

Čehoslovački državni dug iznosi prema zadnjoj podacima Kč. 19.265.017.612. Od toga otpada na unutrašnji dug iznosi ukupno Kč. 10.755.773.300. Na dugove u inostranstvu otpada 8.507.244.312 Kč. a ovi dugovi kao i zaostaci iz narodnih udjelova 1.201.000.000 Kč.

Časopis za slijepe.

U pariskom institutu za slijepe izdaje se kao jedini slijepački časopis, koji je izdan na [illegible] Komesarijat za socijalne stvari. Časopis im [illegible] [illegible] [illegible]